

Štev. 21. in 22. v Ljubljani dne 1. in 15. novembra 1871. Leto II.

Izhaja
vsaki mesec na
2 polah in velja
v Ljubljani
za celo leto
4 gld.,

PRAVNIK

slovenski.

po pošti pa
4 gld. 20 kr.;
za vse dijake
in narodne
učitelje samo
2 gld. 20 kr.

List za pravosodje, upravo in državoslovje.

Budnim pravica.

Vigilantibus jura.

Izdavatelj in urednik **dr. J. R. Razlag**, odvetnik.

Slovensko bileževanje.

Danas je zadobil biležniški red veljavnost. Važna je ta postava, pa tudi dobrotljiva bode, ako se bode točno izpeljevala. Kdo ne bo pritrdil, da je izvršilnost biležniških pisem naj blagonosniši korak na polju umnega postavodajstva? — Odpadejo male tožbe, razprave pri sodnji, sodba in vsi tožbinski in sodnijski stroški, ker je biležniško pismo tako močno, kakor sodba najvišjega sodišča na Dunaji.

Naš „Pravnik“ lahko prinese drugokrat obširniše pretresovanje te nove postave; zdaj bi le rad odgovoril na vprašanje: Ali bodo biležniki na Slovenskem izdelavali biležniška pisma v istem jeziku, kakor dosihmal, ali jih pa bodo spisovali v naščini?

Dosihmal so jih, kolikor vem, tako-le izdelovali. Prideta prodajalec in kupec v biležniško pisarnico delat kupne pogodbe. Biležnik pregleda zemljiščne knjige, pa koj napiše pogodbo, se ve da v nemškem jeziku. Ker pa stranke hočejo vedeti, kaj bodo podpisale, terjajo, naj se jim pismo prebere. Ker pa kmetje nemški ne razumijo, ga jim biležnik koj slovensko prebere. Mislili bi toraj, da so naši biležniki izvrstni jezikoslovci, ker jim je treba samo od daleč

pogledati nemško pismo, pa so koj v stanu ga na slovenščino predjati.

Gre pa govorica, da je nek gospod biležnik tako v okrajšanem slogu kupno nemško pismo slovenski prečital strankam:

„Ti prodaš tvojo gorco v kolosi temu le za 2000 gl. — Zdaj si ti na psici, potle pa prideš ti na njega (kaže na kupca), za to pa daš pevilengo, ka se tabolira tisti kafšilingrest 1000 gl.; tak, zdaj pa podpiši“. — Tega pa ne, gospod notar; jaz še hvala Bogu nisem niti na psici niti na psu, pravi prodajalec, to besedo morate preklicati. — No, no, ga potolaži bilježnik, samo v gruntpuhi je pezie na vas napisan. —

Slovenščina je našim biležnikom bila dosihmal prélog (Trischfeld), kterege se niso lotili obdelovati; odsihmal pa bodo le morali preduhtavati prelóg (Uebersetzung) biležniškega redú, ker bodo morali tudi slovensko pisati, ne le nemščino mleti.

Po postavi od 25. julija 1871, št. 76 se morajo ženitvene,*) in nektare druge pogodbe biležniški zapisati, drugače ne veljajo.

Po §. 63 ni treba prizvati posebnega tolmača tedaj, kadar biležnik ter z njim oba svedoka jezik stranke razumita in ako višje deželno sodišče potrdi, da biležnik slovenski zna.

Vprašanje toraj navstane, ali sme biležnik neznaoč slovenskega jezika, najeti tolmača, da ga z njegovo pomočjo spiše bodisi že nemški ali slovenski?

To ne gre. Slovenci ne potrebujejo nobenega tolmača, da bi jim slovenščino razlagal. Ako bi ga pa biležnik potreboval, to jim ni mar; njegova dolžnost je, da slovenski razumi, ako hoče med Slovenci uradovati. Nova postava to

*) Slov. postava ima: ženitevske, kar ni slovensko; primeri, cirkev: cirkveni; molitev: molitveni, toraj tudi ženitev: ženitveni.

tudi izrekoma terja, zaukazujoč: treba je da prošnjik (toraj tudi biležnik) zna deželne jezike, potrebne mestu, v katero je narečen §. 6, lit. e.

Tolmača prizvati ne sme, ako misli slovensko biležniško pismo izdelavati; slovenski jezik je namreč deželen jezik. Biležnik mora deželne jezike tudi pismeno znati; le kadar se stvar v tujem jeziku suče p. madžarskem, mora biležnik prizvati tolmača, ako ga višje sodišče samega ni postavilo za tolmača tega jezika. §. 63 b. r.

Lahko bi mi kdo vgovarjal, da se iz postave dá sklepati, da biležnik s slovenskimi strankami sme tudi nemške zapise spisavati, ter jim potem nemško pismo slovenski prebere, kakor dosihmal; ti vgovorniki bi se morebiti naslanjali na §. 62 b. r., ki pravi, da se navadoma biležniški zapis ne sme izdelavati v jeziku, kateri v deželi ni navaden. Toraj argumentum a contrario: da se sme v vsakem deželnem jeziku izdelavati, ako le biležnik oba jezika razumi, torej da bi morale slovenske stranke ravno tako zadovoljne biti z nemškim pismom, kakor nemške s slovenskim. — Celo §. 12 bi jim služil, ki pravi: to pravico *) višje deželno sodišče biležniku zopet lahko vzeme, ako pri izdelavanju biležniških pisem on stori take napake, da svedočijo o njegovem nedovoljnem znanji teh jezikov. —

Postavimo toraj, da nekteri biležniki na Slovenskem nimajo potrdila od višje sodnije, da lahko slovenski uradujejo, ali pa da so to pravico pozneje zgubili; ali sledi iz tega, da se morejo vsemu bileževanju na Slovenskem odpovedati (§. 6, e) ali pa da smejo s Slovenci, nemščine neukimi, izdelavati nemške spise? — Ker postava ne pove, kaj se ima zgoditi, ako biležnik drugega v deželi navadnega jezika ne razumi, bi taki biležniki koj sklepali, da toraj smejo le v enem, to je nemškem jeziku uradovati. — Postava je toraj

*) ne pa: oblast, kakor slovenska postava pravi; sploh je ta postava v našem jeziku preokorna, tam pa tam nedosledna ter stvarno nepopolna, kar se že več časa pri državnem zakoniku zapazuje.

gledé te točke nepopolna in podpira misel, da se bode dosihmal lahko uradovalo ravno tako kakor dosihmal, ker le pravico daje izprostiti si pri višji sodnji potrdilo znanosti obojih jezikov, pa za dolžnost tega ne terja od dosedajnih biležnikov, temuč le od prihodnih prosilcev kakega biležniškega mesta.

Vendar se tako modrovanje naših biležnikov ne bode pohvalilo in strankam je dano terjati, da jim biležniki izdelavajo brez tolmača v naščini slovenska pisma, drugače pa se naj odpovejo bileževanju na slovenski zemlji. To zahteva duh nove biležniške postave, to je pa tudi pravično in naravno.

V Ormožu dne 1. novembra 1871.

Dr. Ivan Geršak.

O popravi in prenaredbi javnih knjig.

(Sostavil Valentin Prešern.)

(Dalje in konec.)

Z obzirom na važnost zemljiščnega upa je oboje silno potrebno, večina prebivalcev vseh dežel željno pričakuje v tem smislu prenarejenih in popravljenih javnih knjig, da njihova posestva zopet zadobé odvzeti up in državljansko-pravno veljavo.

Najtežavniše pri tem delu bi utegnilo biti pozvedovanje posameznih razdelkov le s splošnim imenom vpisanih posestev po njihovih navadnih imenih in s parcelnimi številkami, kajti večina javnih bukev obsega posestva le po njihovem splošnem imenu, n. pr. grajščina, cela kmetija i. t. d., prigodi se pa vendar, da se tudi takošna splošna imena ne nahajajo. Iz katerih razdelkov takošna posestva obstojé, in — ako je od glavnega posestva več kosov odpisanih, če kaki in kateri kos pri glavnem posestvu še ostane, to se iz takošnih knjig nikakor ne razvidi, potreba je tedaj, posamezne razdelke pozvedeti. Ker se iz takošnih knjig lastnina popolnoma ne razvidi, so toraj skoro ob vso vero.

Najvišji postavodavec je po nasvetu zastopnikov avstrijskih kraljestev in dežel hotel v okom priti tem napakam in oviram, ter dovolil v popravo in preuredbo javnih knjig v zgorej omenjenem smislu. Navstal je tedaj čas, da se enkrat prične tako zaželjena poprava in preuredba javnih knjig. Pred vsem naj bi se posamezni razdelki posestev pozvedeli, po tem pozvedovanji naj bi se popolni izpiski iz knjig napravili, na stran, ki razkazuje stan premoženja, naj bi se posestvo po njegovem splošnjem imenu z vsemi zdajnimi spremembami vpisalo, pozvedeni razdelki pa s svojimi navadnimi imeni in parcelnimi številkami in mero pripisali; na stran, ki je odločena spremembam o imenu lastnika, naj bi se preneslo ime zadnjepisanega lastnika, in na stran, ki je bremenom odkazana, naj bi se prenesla le neizknjižena bremena v tej vrsti, kakor so vpisana.

Trud in stroški takošne poprave in preuredbe javnih knjig bi, ako se človek dela prijeti zna, ne bili tako veliki, kakor bi si morda marsikteri mislil; na vsaki način bode pa oboje izvrstno poplačano ne le s pomnoženo blagovitostjo državljanov, temuč tudi s tem, da se bodo javne bukve lažej oskrbovale; — pa tudi zemljiščno-knjižne oblastnije bi znale obvarovati marsiktere odgovornosti.

Prašanje je, kako bi se bilo lotiti tega dela, in kako bi se z malo stroški dovršilo. Zgorej omenjena postava o tem ne določuje in vtegnilo bi se misliti, da misli pravilo o tem prepustiti ali deželnemu postavodajstvu, ali pa pozneje s posebnimi ukazi določevati.

Namen pisatelja ni segati oblastnijam v njihove določbe, temuč le povedati svoje mnenje, ki se naslanja na večletno skušnjo, in ki je pri preuredbi javnih knjig naletel na ovire, ki jih hoče naznaniti.

Ko bi bilo po pisateljevi misli, kateri pa ne pripisuje neovržljive veljave, bi se posamezni razdelki posestev ne pozvedovali na lici mesta, kajti to se mu ne zdi neogibno potrebno in bi bilo s prevelikimi stroški za deželo združeno;

nastopila naj bi se cenejša pot, po kateri bi se zamoglo ravno to in veliko hitreje doseči, in lastnikom zemljišč in udom komisije trud in stroške prihraniti. Dotični zemljiščno-knjižni uradnik naj bi tedaj za celo občino odločil kraj, dan in uro pozvedovanja, in naznanil naj bi ga občinskemu predstojniku s pristavkom, da naj on sè vsemi gospodarji občine komisijo pričakuje. Uradnik naj bi si pred svojim odhodom iz zemljiščnih knjig izpisal posestva vseh lastnikov dotične občine, naj si od davkarije izprosi krajepisne mape in glavno knjigo zadevajočo stan premoženja po posameznih razdelkih dotičnih posestnikov, in s temi pripomočki previden naj odrine v kraj uradovanja. Pri svojim prihodu v občino naj komisijo sostavi, ktera naj bi obstajala iz občinskega župana, dveh zaupnikov in takošnih dveh pametnikov, od katerih je pričakovati, da so jima znani razdelki vseh zemljišč in njihove meje. Zapisnik sestavljen s pripomočjo krajepisne mape in davkarske glavne knjige naj bi obsegal posamezne razdelke posestva vsakega lastnika po njihovih navadnih imenih in s parcelnimi številkami in mero, pa tudi opombe in izrečenja komisijskih udov in vdeležencev. Kadar bi se razdelki posestva enega lastnika pozvedeli in popisali, naj bi se zapisnik sklenil in po udih komisije in vdeležencih podpisal. Pozvedovanje in zapisovanje naj se po tej šegi tako dolgo nadaljuje, dokler niso zaslišani vsi v občini bivajoči lastniki zemljišč. Na podlagi tega zapisnika naj bi se potem ob času pozvedeni razdelki vpisali v izpiske iz zemljiščnih knjig. Pozvedovanje in popisovanje naj bi se vršilo od občine do občine, oziroma od grajščine do grajščine po tem načinu tako dolgo, dokler se ne pozvejo in popišejo razdelki posestev lastnikov celega okraja.

Pri tem pozvedovanji bi komisija vtegnila zadeti na marsiktere ovire in zadržke, uradnika naj to ne preplaši in vedno naj si stavi pred oči, da on javnih bukev ne napravlja, temuč le napravljene prenareja, da nima pravice, kaj dopustiti, kar bi bilo starim knjigam nasproti in da sploh nima pravice razsojevati.

Zna se naključiti, da kateri mejač zahteva nekoliko zemljišča svojega sosedu, ki se naslanja na njegovo lastnino na podlagi priposestovanja ali tudi na podlagi pravnoveljavne razsodbe. Čeravno mu gre po postavi oziroma razsodbi pravica lasti na omenjeni kos, vendar mora to pravico po vpisu v javne bukve še le doseči; sme se še le vsled prošnje za odpis premeniti stan premoženja njegovega nasprotnika. Preporna reč se toraj ne sme tudi z dovoljenjem nasprotnika ne pripisati k premoženju pridobilca, temuč vpisati po celem obsežku brez obzira na pridobilčeve pravice pri glavnem posestvu. Uradnik naj si v takih primerljajih zapomni, da le že napravljene knjige prenareja.

Vtegne se drugič primeriti, da sta na enem in istem posestvu vpisana dva ali pa tudi več lastnikov po enakih ali neenakih delih. Vpisani solastniki so skupno lastnino pozneje med se razdelili in razdelitev v katastru dognali, to javnim bukvam naznaniti pa opustili. Prašanje je, je li uradnik upravičen, vsakemu solastnikov posebno stran v knjigi odločiti, ali ne. Po pisateljevem mnenji bi se imeli vsi razdeljeni kosi na eno stran brez vsakršne opombe vpisati, solastnikom pa naznaniti, da smejo po navadnej poti prositi odpisa razdeljenih in jim pripadenih kosov.

V davkarskej glavnej knjigi oziroma pri stanu premoženja enega ali drugega gospodarja bi se znala nahajati zemljišča, ki so temu premoženju pozneje pripisana, dotični gospodar jih je pridobil in jih še ne odpisati pustil. Takošna zemljišča, ako niso v javnih bukvah odpisana, se imajo pri glavnem posestvu, od kterege so prenešena, vpisati. Sploh si ima uradnik, kakor je že omenjeno, pred oči staviti, da napravljene knjige le prenareja.

Tudi bi se znalo prigoditi, da bi na strani, ki izkazuje stan premoženja, posestvo tudi po splošnjem imenu ne vtegnilo biti zaznamovano. V takem slučaju ne ostaja druga, kot imena zemljišča iskati po pisemskih bukvah, in ako to ni mogoče, in če lastnik in pametnika o tem ne morejo pojas-

niti, naj se uradnik z zaznamovanjem prejšnje zemljiščne oblasti in rekt. številke obrne na državno računarstvo s prošnjo, da mu pošlje izpisek iz popravljenega urbarja.

Nahajajo se pa tudi posestva, ki niso na nikogar prepisana. Da se posestnik pozve, treba se je obrniti na državno računarstvo s prošnjo, da naj pošlje izpisek iz popravljenega urbarja. Naznaniti mu je pa treba prejšnjo zemljiščno gosposko in rekt. številko. Naznanjeni posestnik naj se v javne bukve vpiše vendar le z opazko „dejanski posestnik“.

Po tem načinu sestavljeni popolni izpiski iz zemljiščnih knjig, pri katerih je gledati na to, da se za premembe v posesti, kakor tudi za nove vpise na strani, odločeni za bremena, nekaj strani praznih pusti, služijo po tem namesti poglavnih knjig in se imajo s povrstnimi številkami zaznavati, po predpisanej navadi shraniti, dosedajno vpisovanje pa skleniti.

Pri zemljiščno-knjižnih sodnijah, pri katerih se prenarejene bukve ali izpiski že nahajajo, naj se vpišejo razdelki zemljišč na strani, ki razkazuje stan premoženja.

Dosedajne javne knjige, kakor tudi zapisniki sestavljeni o pozvedovanji zemljiščnih razdelkov, ktere sme vsakteri pregledati, naj se za to, kakor tudi zastran lastnega opravičenja zemljiščno-knjižnih sodnij, v zaprtih omarah hranijo.

Neogibno potrebno je, da se o vseh izpiskih iz zemljiščnih knjig, ki bi služili namesto glavnih knjig sestavita dva iskavnika; eden po abecednem redu zemljiščno-knjižnih lastnikov in drugi, ki kaže, v katerem izpisku je ena ali druga parcela vpisana.

Po tem dovršenem delu se še le pride ravnati po postavi dné 25. julija 1871.

„Pravnik“ je sprožil pretresovanje o tej za gospodarstvo prevažni zadevi in strokovnjaki so naprošeni, svoje tehtne misli naznanjati, da se že enkrat prične toliko zaželjena poprava zemljiščnih knjig.

✓ O zavodih za uboge.

Po občinski postavi od 17. februarja 1866 §. 28. odstavek 9. imajo občine skrbeti za uboge in za občinske dobrodelne naprave. V naših deželah še obstoje farni zavodi za uboge, kateri se oskrbujejo po dosedajnih postavah in nekatere občine se potegujejo za to, da bi se ti farni zavodi izročili v oskrbovanje občin. Da se v okom pride raznim zmotam gledé na pravice občin, se mora omeniti, da je v nekterih deželah, kakor v gornji in spodnji Avstriji, v Sileziji in na Koroškem, se ta zadeva uredila po posebnih deželni postavah in dokler tudi mi nimamo take deželne postave, se dotične razmere ne morejo premeniti; vendar bode za ubožni zavod koristno, ako farna predstojništva v dobrem sporazumljenji z občinskimi pospešujejo dobrodelne namene.

V preudarek torej prinesemo zadevno postavo, ki je na Koroškem že veljavo zadobila in ki se glasi tako le:

„Postava od dné 21. febr. 1870,
veljavna za vojvodino Koroško, s katero se izdajo določbe za-
stran odprave farnih zavodov za uboge, in izročitve njihovega
premoženja v oskrbovanje občinskih zastopstev.

Po nasvetu deželnega zbora Mojega vojvodstva koroškega ukazujem, kakor sledi:

§. 1. Farni zavodi za uboge so odpravljeni. Njihovo premoženje se ima izročiti krajnim občinam v oskrbovanje.

§. 2. Od izročitve so odločiti le tiste ustanove, katerih izročitev bi bila nasproti izrečno razodetej volji ustanovnika ali bistvu ustanove.

§. 3. Za oskrbovanje premoženja zavodov za uboge je pravilno (§. 5) pristojno zastopstvo one občine, v ktere okraju je farni zavod za uboge.

§. 4. Ako okraj farnega zavoda za uboge obsega več krajnih občin ali njihovih delov, se ima sedajno premoženje zavoda razdeliti med posamezne krajne občine po razmeri

števila duš, ki pride iz dosedajnega okraja na te posamezne krajne občine.

§. 5. Ako se celo premoženje ali kateri njegov del zaradi tega razdeliti ne more, ker je vsled izrečno razodete volje ustanovnika iz razdelitve izločeno ali ker bi se razveza skupnosti le z zgubo zgodila, je za oskrbovanje pristojno zastopstvo tiste občine, kateri gre po razmeri števila duš (§. 4) največi delež na skupnem premoženji. Ta ima vendar dolžnost o takošnem skupnem premoženji zastopstvom drugih vdeležnih občin vsako leto polagati račun in jim znesek dohodkov po številu duš (§. 4) izmerjeni redno odrajtovati.

§. 6. Občina ima premoženje zavoda za uboge v samovlastnem področji gledé na posebne namembe oskrbovati, in posebej zapisovati.

§. 7. Občinska zastopstva so vendar upravičena, za oskrbovanje ubogih sestavljati posebne komisije, katerih ude izvoli občinsko zastopstvo izmed vseh, ki imajo v občini pravico voliti. Občinsko zastopstvo ima ustanoviti področje teh komisij. Po sestavi takošne komisije se pa občina ne more oprostiti ne svoje dolžnosti do preskrbovanja ubogih, ne zavez, ki izvirajo iz dolžnega oskrbovanja zavodovega premoženja.

§. 8. Milodari, ubogim zunaj cirkvá prostovoljno namenjeni in postavni dohodki se morajo tudi odsihmal zavodu za uboge odrajtovati. Državno in deželno postavodajstvo ustanovlja postavne dohodke.

§. 9. K postavnim dohodkom spadajo sedaj:

- a) globe razne vrste;
- b) bira za vboge zunaj cirkvá in miloščina iz darilnic, zunaj cirkvá za uboge postavljenih;
- c) davščine od razstav in godeb;
- d) dražbini odstotki;
- e) tretjina za uboge iz zapuščin brez oporoke umrle svetne duhovščine;
- f) dohodki iz volil, ki jih je zapustnik brez natančne zaznambe namenil ubogim ali za blagor duše.

Ako se po besedah namembe takošnih dohodkov vdeležujejo zavodi za uboge raznih občin, se ima, gledé na razdelitev, ali ondi kjer razdelitev ni dopuščena, kar se tiče oskrbovanja, ravnati po določbah §§. 4 in 5.

§. 10. Vsa zunaj zavoda za uboge obstoječa oskrbníštva ustanov in naprav za ubožne namene veže dolžnost, popis njihovih darov in ubogih, katerim so bili dani, na prošnjo vročiti predstojniku one občine, v kateri imajo obdarovani ubogi domovinsko pravico.

§. 11. Politična oblastnija ima izvrševati izročitev premoženja farnega zavoda za uboge.

Vsi v tem obziru ali zarad razdelitve — §§. 4 in 5 — izvirajoči prepiri se imajo razsojevati, kakor drugi prepiri po postavnih stopinjah oblastnij.

§. 12. Zastran načina oskrbovanja zavodnega premoženja, pritožbe zoper določbe občinskega predstojnika in zoper sklepe občinskega odbora, po tem zastran pravice do nadgledovanja veljajo dotične določbe občinskega reda koroškega.

§. 13. Ako zavode za uboge že sedaj občina oskrbuje, odpadejo tudi z obzirom na te vse dosedaj veljavne stesnjave in določbe, ki se s pričujočo postavo ne strinjajo, ako niso utrjene s posebnimi naredbami ustanovnika.

§. 14. Ta postava stopi v veljavnost dné njenega razglašenja. Zvršiti se to postavo naroča ministroma notrajnih zadev in bogočastja in nauka. Onadva imata pravico, potrebne izpeljavne ukaze izdati po primernej poti.

V Beču dné 21. februarja 1870^a.

Preklie daritve zavoljo prikrajšanja upnikov.

Zakonska družeta Jožef in Neža P. sta s pogodbo, sklenjeno dné 19. novembra 1868, svojo njivo map. št. 1110 v W. svoji maloletni hčeri Jozefi P. v last prepustila.

Abraham H. in Filipina D., ki sta zoper Jožefa P. že pred 19. novembrom 1868 pri c. k. okrajni sodnji Bistriški

tožbo na povračilo njemu dné 27. junija 1868 posojenega zneska od 100 gld. vložila in vsled razsodbe dné 2. grudna 1868, št. 4526 pravdo dobila, sta — misleča, da sta po prepuščenji njive prikrajšana, opiraje se na §. 953 obč. drž. zak. zoper Jožefa P. in maloletno Jozefo P. tožbo vložila ter prosila razsodbe:

a. Zgorej omenjena odstopna pogodba, kar zadeva prepuščenje Jožef P.-ove solasti na dotično njivo, po postavi ni veljavna;

b. maloletna prejemnica Jozefa P. je dolžna, to od očeta prepuščeno polovico njive postaviti na prejšno mesto, oziroma očeta zopet za solastnika knjižno prepisati, sicer bi bili tožniki upravičeni, na podlagi izdane razsodbe polovico omenjene njive na Jožefa P. zopet prepisati pustiti.

C. k. okrajna sodnija Bistriška je s razsodbo dné 28. grudna 1869, št. 5705 po tožbinem zahtevanji brezpogojno spoznala in mu le pristavila, da ima ta daritni preklic le samo veljavo, kar tiče tožnikovo terjavo zoper Jožefa P. za voljo 100 gold., in utrjuje svojo razsodbo s tém, da se pri tej stvari nahajajo vse potrebne lastnosti §. 953 o. d. z., kajti

1. zgorej omenjena odstopna pogodba se more po njenem zapopadku držati za daritno pogodbo,

2. Jožef P. je bil o sklepu pogodbe 100 gold. tožnikoma dolžan, in

3. tožnika kot Jožef P.-ova upnika sta po tej daritvi prikrajšana, kar sledi iz tega, ker je Jožef P. pri obravnavi dné 1. grudna 1868 odločeni pred c. k. okrajno sodnijo Bistriško sam obstal, da je čisto brez premoženja, iz česar sledi, da se je po daritvi odvezal edinega pripomočka, dolgo ve poravnati.

Ker pa vendar ta po §. 953 obč. drž. zak. dovoljeni preklic daritve ne sega na vse tožnikove terjave in tudi ne na vse upnike, to bi se pa po tožnikovem zahtevanji ne razvidelo, mora se tedaj terjava, zaradi ktere ta preklic daritve veljati ima, iz službene dolžnosti izreči.

C. k. moravsko-sileška nadsodnija je pa s razsodbo dné 27. aprila 1870, št. 2649 tožbino zahtevanje popolnoma odbila.

Razlogi:

Akoravno se iz daritne pogodbe dné 19. novembra 1868 razvidi, da je dotična njiva Jozefi P. le podarena (§. 938 o. d. z.), ker se obdarovanka za njeno prepuščenje ni nasproti zavezala k nikakoršnemu odrajtovilu iz svojega premoženja, in če se tudi ne more priznavati, da sta bila tožnika kot Jožef P.-ova upnika po tej daritvi prikrajšana, se vendar le v njuno zahtevanje ne more dovoliti, ker tožnika kot prikrajšana upnika nista upravičena, zahtevati izreka, da je omejena odstopna pogodba brez veljave.

Kajti popolni preklic daritve se le zgodi, ako se je obdarovanec proti svojemu dobrotniku kake velike nehvaležnosti zakrivil (§. 948 o. d. z.), v drugih primerljajih postavno dopuščenega preklica (§§. 947, 950, 951, 952 in 953) se pa smejo prejeta darila nazaj terjati le pod pogoji, v sklicanih postavah določenih.

Iz vseh teh postavnih določeb sledi, da razun edinega v §. 948 ob. drž. zak. se nahajajočega primerljeja, nikjer na preklic upravičenemu ni dana tudi pravica, spodbijati daritne pogodbe po njenem celem obsežku; po določbi §. 953 o. d. z. preklic daritve ne zadeva vseh tožnikovih terjav in tudi ne vseh upnikov, proti tretjim osobam obdrži daritna pogodba svojo veljavo, v tem slučaju smeta toraj tožnika le terjati, da, gledé na njuno priznano terjavo v znesku 100 gld. brez obzira na daritno pogodbo, ne bota prikrajšana v iskanji svoje zastavne pravice, in upnika zamoreta obdarovanca le tožiti na priznanje zastavne pravice in izročitev tega, ob česar sta po tej daritvi prišla.

Ker sta tedaj tožnika pravico, v takošnem slučaju priznano, očitvidno prestopila in stavila nepostavno zahtevanje, se mora njuna pritožba zavrniti.

C. k. najvišja sodnija je pa vsled tožnikovega priziva s premembo razsodeb nižjih sodnij razsodila:

Zgorej omenjena odstopna pogodba, kar zadeva prepuščenje Jožef P.-ove polovice njive map. št. 1110 v W. v last njegove maloletne hčere Jozefe P. proti tožnikoma nima veljave, in tožnika sta upravičena, s sodnijsko silo terjati plačilo od 100 gld. iz te Jozefi P. podarjene polovice njive.

Z zahtevanjem, da je maloletna Jozefa P. dolžna, to njej prepuščeno polovico njive svojemu očetu v 14 dneh tako gotovo zopet odstopiti, kakor bi bila tožnika sicer upravičena, na podlagi ob času izdane razzodbe polovico njive zopet na Jožefa P. knjižno prepisati, se pa tožnika zavrmeta.

Razlogi:

Nižji sodnji ste enoglasno izrekli, da je odstopna pogodba dné 19. novembra 1868, sklenjena in dogovorjena med zakonskima Jožefom in Nežo P. in njuno maloletno hčerjo Jozefo P. o prepuščenji omenjene njive poslednji le daritev in da sta bila tožnika z njo toliko poškodovana, ker sta bila zadržana, njuno zoper Jožefa P. stavljeno, s razzodbo dné 2. grudna 1868, št. 4526 priznано posojilo v znesku 100 gl. s sodnijsko silo terjati iz Jožef P.-ove polovice njive, in tožbino zahtevanje je nadsodnija le zarad tega odbila, ker po daritvi prikrajšani upnik nima pravice, daritve na svojo škodo storjene brezpogojno preklicati, temuč le pravico terjati, da ga gledé na njegovo terjavo pri izterjanji zastavne pravice do darovane reči nihče ne zavira.

Kakor hitro se pa priznava, da upnika postavam nasprotna daritev ne zavira, iz podarjene reči zarad njegove terjave plačilo dobiti, ni več vzroka, odbiti celo v tej pravdi stavljeno, §. 953 obč. drž. zak. prilično tožno zahtevanje, temuč le njegove presegajoče postavne nasledke omejiti, in če tedaj tudi tožbino zahtevanje upravičeno ni, da je obdarovanka dolžna, prepuščeno lastninsko pravico svojemu očetu Jožefu P. zopet odstopiti in na njega knjižno vpisati in da bi bila pri opuščeni tega tožnika upravičena, na podlagi ob času izdane razzodbe to polovico na Jožefa P. vpisati, zadostuje, da se upniku dá pravica, iz podarjene reči plačilo iskati.

Tožnika sicer nista vvrstila tega postavnega nasledka v tožbino zahtevanje, to pak izvira iz tožbinega namena in iz pravice, upniku v §. 953 obč. drž. zak. priznane, daritev nazaj terjati le iz tega konca, da do plačila prideta; ta postavni nasledek bi omejil tožbino zahtevanje in se je tedaj moral razsodbi vvrstiti, da je mogoče, daritev ali njeno vrednost v veljavi obdržati, ako ista presega terjavo prikrajšanega upnika.

(Najvišja razsodba od 29. marca 1871, št. 9657 od leta 1870.)

Samo duhovne oblastnije so pristojne za prestavljenje dušnih oskrbnij.

Z najvišim sklepom dné 3. maja 1868 se je na prošnjo K.-ske občine za prestavo dušne oskrbnije iz St. v K. dovolilo, da se z najvišim sklepom dné 21. maja 1866 dovoljeno zidanje farne cirkve v St. opusti in da dozrajna farna zaveza med občinama St. in K. le še tako dolgo v veljavi ostane, dokler ne bode knezonadškofijsko redništvo v Beču pritrdilo prestavljenju dušne oskrbnije iz St. v K. in da bi se potem, ako bi se to dovolilo, tudi zastran zidanja cirkve v K. preskrbelo, česar bo treba. Občina K., nanašaje se na ta najvišji sklep, prosi meseca novembra 1869 okrajno glavarstvo v M., da naj zaradi zidanja cirkve prične potrebno službeno delo. Ono opomni, da knezonadškofijsko redništvo v prestavo gotovo le zavoljo tega še ni dovolilo, ker misli čakati s prestavo do izstopa sedanjega duhovnika v St., da pa to potrebne priprave, namreč pogajanja zastran zidanja toliko manj more zadrževati, ker je dotični duhovnik že 80 let star, tedaj se sme njegov izstop kmalo pričakovati.

Knezonadškofijsko redništvo na to prošnjo zaslišano odgovori, da bi iz različnih vzrokov — ktere tudi naznani — ne zdaj, ne v prihodnje dovoliti ne moglo v prestavo dušne oskrbnije v K.

Na to je okrajno glavarstvo v M. kakor tudi — na pritožbo — spodnje avst. namestništvo prošnjo K.-ske občine

odbilo. V ministerialni pritožbi je občina dokazovala, da, če se že cirkev v K. zidati ne sme, se vendar tudi ne sme dopustiti namenjeno zidanje cirkve v St., kajti zidanje cirkve v St. bi občini, ako bi se pozneje vendar le prestava dovoliti vtegnila, le nepotrebna bremena naložila.

Vsled te pritožbe je ministerstvo za bogočastje odločilo: „Ker je po obstoječih postavnih ukazih ustanova, razdelitev in združenje fará in ravno tako tudi prestava dušne oskrbnije iz enega kraja v drugega, kot čisto cirkvena reč, podvržena samovladstvu duhovske oblasti, ker se dalje iz priloženih spisov razvidi, da knezonadškofijsko redništvo v Beču od K.-ske občine zahtevane prestave dušne oskrbnije iz St. v K. dovoliti ni nagnjeno; ker se naposled tudi ne zdi dopustljiva poprejšna vpeljava pogajanja zastran zidanja na primerljaj morda poznejšega nadškofijskega dovoljenja natvezena, ker takošno pogajanje le po tem zamore doseči svoje postavne namene, namreč potrdbo osob in sklade farmanov, ako se pogajanje kratko pred zidanjem samim vrši — ministerstvo ne more dovoliti te prošnje. Pri tem pa ostanejo popolnoma neomejene iste pravice, katere pritožilna občina iz najvišjega sklepa dné 3. maja 1868 izpeljati misli. Kajti po besedah najvišjega sklepa je bilo dovoljeno vstavljenje zidanja v St. in zidanje cirkve v K. le pod tem pogojem, da nadškofijstvo v omenjeno prestavo dušne oskrbnije dovoli. Vrh tega se K.-ski občini ne brani, pri dotični obravnavi staviti one vgovore, katere misli iz omenjenega najvišjega sklepa zoper svoje druge župljane pri kakem razširjenji ali popravljanji cirkve v St. izpeljevati“.

(Razsodba c. k. ministerstva za uk in bogočastje od 21. junija 1870, št. 5525.)

Izbris terjatve v javnih knjigah na podlagi nepristne pobotnice koristi med tem vknjiženim upnikom.

Štirska hranilnica je Julijani St. 800 gld. denarja na prvo mesto njenega posestva izposoditi obljubila. Na v zastavo ponujenih posestvih, z urb. št. 15 in 343 zaznamovanih je bila na prvi stopinji za Julijano E. vknjižena zastavna pravica zastran glavnice od 257 gld. 39⁵/₇ kr. in hranilnici zastran posojila predloženi izpisek iz zemljiščnih knjig je dokazal, da je ta zastavna pravica izknjižena. Dne 23. novembra 1870 je c. k. okrajna sodnija okolice Graške hranilnici z odlokom dne 1. novembra 1870, št. 14484 naznanila, da je bila na podlagi razsodbe dne 27. avgusta 1870, št. 11189, izdane v zadevi Julijane E. zoper Julijano St. po izvršbinej poti izknjižena izknjižba zastavne pravice zarad vpisane glavnice 257 gld. 39⁵/₇ kr. Vsled tega odloka se je ta knjižna terjava v prejšni stan postavila, toraj s predstvom pred posojilom omenjene hranilnice. Zoper to odločbo se je hranilnica pritožila na c. k. nadsodnijo in v pritožbi dokazovala, da je ta določba zoper načelo splošnjega zaupanja do zemljiščnih knjig, da Julijana E., če ravno jej je bil dotični odlok vročen — ni podala pritožbe zoper dovoljeno izknjižbo, temuč po pravnej poti samo zoper Julijano St. dokazala, da je izknjižbena pobotnica ponarejena; da dotična v omenjeni pravdi izdana razsodba in njena izvršba predstveno pravico hranilnice prenareja, toraj v svoji veljavi sega črez meje v §. 12 obč. drž. zak. zapopadene.

C. k. nadsodnija v Gradci je z dekretom dne 29. grudna 1870, št. 15527 pritožbo zavrgla, kajti zemljiščno-knjižnemu sodniku je merodajna samo zemljiščna knjiga in vknjiževalna pogodba pa izvršbinemu sodniku samo pravnoveljavni izrek; ne prvi ne drugi se pri razsojevanji ne sme vtikati v pravice tretjih osob, ktere se ne strinjajo s službenim opraviлом; pri izvršbi razsodbe pa na izknjižbo se ni moglo ozirati na knjižno terjavo hranilnice, ker takošni obzir se v razsodbi ni

nahajal, ker bi ta bil za knjižnega in izvrševalnega sodnika predsodba, ki mu ne gre gledé na prašanje predstva, ktero se ima po rednem sodniku po tožbi razsoditi.

C. k. najvišja sodnija se je na razloge branilnice pri daljši pritožbi ozirala, ter jim priterjaje razsodila:

Razsodba dné 27. avgusta 1870, št. 11189 se ima v dosego izknjižbe izknjižene Julijana E.-ve terjave v znesku 275 gld. 39⁵/₇ kr. vpisati, pa ne s povračanjem na prvotno knjižno terjavo, temuč po dnevu in številki izvršbine prošnje toraj ne v škodo že poprej zadobljeni zastavni pravici štirске hranilnice, ker je bila zastavna pravica Julijane E. pri posestvih urb. št. 15 in 343 pravnoveljavno izknjižena; ker zavarovanka zoper dovoljeno izknjižbo ni pritožbe, temuč tožbo na izknjižbo izknjižbe podala; ker je bila tačas, ko je štirska hranilnica zastavno pravo zarad 800 gld. zadobila, terjava Julijane E. že izknjižena; ker Julijana E. z razsodbo zoper njo izdano ni zadobila nikakega predstva pred vmes zadobljenimi, zastavnimi pravicami zastran onih upnikov, zoper ktere tožba ni bila podana; toraj razsodba ni mogla imeti veljave; ker se je pri izvršenem vpisu razsodbe dné 27. avgusta 1870, št. 11189 iz zemljiščnih knjig na tanko razvidelo, da Julijana E. na teh posestvih ni imela več zastavne pravice, da je pa za hranilnico na prvem mestu vpisana terjava v znesku 800 gld.; ker vsled vpisa te razsodbe se ne oživé zopet vgasnjene zastavne pravice, temuč se le zamorejo zadobiti, nikakor pa ne predstva pred vmes zavarovanimi upniki doseči, ker je na vsaki način hranilnica predstvo imela, in Julijana E. mora, ako trdi zastavno pravico, svoje pravice do predstva utrditi s redno tožbo.

(Razsodba od 21. februarja 1870, št. 1865.)

Opomba. Ta razsodba najvišjega sodišča je vsega uvaževanja vredna, da vknjiženi upniki ne pridejo v škodo po ponarejenih pobotnicah, ako se med tem drugi dolgovi vknjižijo.

Zapisi trgovinske knjige gledé na pravne razmere trgovinske družbe do stavitelja tvornice nimajo dokazne moči.
(Člena 28 in 34 trg. zakonika.)

C. k. okrajna sodnija Prostejevska je na prošnjo ondešnjega kmetijskega sladarijskega delniškega društva na podlagi priloženega uradno potrjenega izpiska iz trgovinskih knjig dovolila predznambo zastavne pravice za terjavo, vpisano v trgovinski knjigi tega društva v znesku 3546 gold. 4 kr., ki zapopada povračilo denarja, nasprotniku Jožefu M. kot stavitelju sladarijske tvornice na roke danega, — na terjavo Jožefa M. v znesku 5703 gold. 99 kr., predznamovano na nekem posestvu v Prostejevu.

C. k. moravsko-sileška nadsodnija in c. k. najvišja sodnija, do katerih je ta reč prišla, ste pa to prošnjo za prednambo odbile, poslednja zbog tega, ker je, ne gledé na to, da postavno vodstvo trgovinske knjige celó potrjeno ni, trgovinska knjiga po določbi čl. 28. trgovinske postave namenjena le za vpis in razkaz trgovinskih opravil in dokazuje le pri prepirih v kupčevalskih zadevah po določbi čl. 34 omenjene postave, k kupčevalskim opravilom sladarijske tvornice pa ne spada ne stavba tvornice ali drugih poslopij, ne denar stavitelju na roke dani, tedaj v tej pravnej razmeri trgovinska knjiga, kot upnikov lastni zapis, dokazovati ne more, in ker je zemljiščno-knjižni sodnik celó upravičen in vezan, pretresovati, ali ima pismo, na katerega podlagi se ima kaka pravica knjižno vpisati, postavne oblike.

(Razsodba najvišje sodnije od 29. marca 1871, št. 3604.)

Tožba zakupnika o motenji posesti. Resnično ali vsaj mogoče poškodovanje se zahteva za motenje posesti.

V pravdi A. zoper B. zastran motenja v posesti se je dokazal dogodek, na katerega se opira tožba, da je B. črez polje, ktero je tožnik od Č.-ske občine v najem vzel, vozil na svoje zemljišče, in po tem, ko je ondi svojo repo naložil,

čez ravno to polje po isti poti nazaj. Po drugi strani se kaže iz ogleda in iz izpovedeb svedokov, da je bil navadni kolovoz tako slab, da po njem ni bilo mogoče voziti in da so pred tožencem že drugi vozili čez tožnikovo polje na svoja zemljišča.

C. k. nadsodnija je bila mnenja, da navedene okoljščine ne opravičujejo B.-ove samovlastne vožnje in v tem nahaja-jočega nepostavnega seganja v A.-ove pravice, in je zategadelj razsodila po tožbinem zahtevanji.

C. k. najvišja sodnija je razsodbo prve stopinje, s katero je to tožbino zahtevanje odbila, potrdila. Razlogi: Iz vožnje čez tožnikovo polje se ne razvidi nikako motenje posesti, ker k temu je treba nepostavnega seganja v tuje pravice, in gotove ali vsaj mogoče poškodbe, takošna se pa tu ne nahaja. B. se je le zarad tega, ker je bil navadni kolovoz 7. novembra 1870 nevozen, takrat polja od A. v najem vzetega poslužil, da je bil čez to na svojem polji izpuljeno repo domu izpeljal. Ko je bila tedaj tudi tožnikova repa po njegovem lastnem izrečenju na njivi v najem vzetej izpuljena in v kupe djana, ko je vrh tega čas najema po lanski žetvi že pretekkel, se mu pač po B.-ovej vožnji ne more storiti ne najmanjša škoda več, in on ima toliko manj kaki vzrok, v tem iskati motenje svoje posesti, ker je B. le primoran — zavoljo slabega kolovoza — to storil.

(Razsodba od 21. februarja 1871, št. 1858.)

**Prepozni prihod zasebnega tožnika k konečni obravnavi ni odstop od tožbe, dokler sodnik ni izrekel nasvetovane-
nega vstavnega sklepa.**

C. k. okrajna sodnija v Konjicah je na zatožbo Ignacija Š. zoper Jožefa Z. zavoljo prestopka proti varnosti poštenja za konečno obravnavo odločila dan 7. marca 1871 ob 9. uri dopoldne.

Zasebni tožnik Ignacij Š. pride pred sodnijo vendar še

le ob eni četrti na deset, med tem je pa že zatoženčev zastopnik storil predlog, naj bi se tožba vstavila.

Omenjena sodnija je vsled tega preiskavo v smislu §§. 232, 416, in 197 št. 4 reda kaz. pravde vstavila.

C. k. nadsodnija v Gradci je pa z razsodbo dné 28. marca 1871, št. 4019 sklep prvega sodnika zavrgla, in okrajni sodniji zaukazala, da naj za končno obravnavo vnovič dan odloči, in c. k. najvišja sodnija je zoper to razsodbo vloženo zatoženčevo pritožbo zavrgla, ker se obravnava vsled dotičnega zapisnika o zakesnjenem zatožnikovem prihodu h končnej obravnavi še ni sklenila in sodnik predloženega sklepa še ni razglasil, in ker se toraj ne more reči, da zatožnik ni prišel k končnej obravnavi. (§. 232 red. kaz. pr.)

(Razsodba od 10. maja 1871, št. 5761.)

✓ **Politična oblastnija ne more občine prisiliti, občinske pote, ki vodijo do železnice, z obzirom na pomnožene potrebe železniškega občenja popravljati.**

Ministerstvo kupčijstva je potrdilo iznajdek političnega ogledovanja železnice v Strelci, Laa, Grusbach, Znojem. Moravsko namestništvo je okrajnemu uredu v S. ob naznanilu dotičnega ministerskega ukaza z obzirom na občinski okraj tako-le velelo: Društvo državne železnice bode naredilo in zdrževalo privozno cesto od zvezne poti med L. in F. do železničine postaje F.

Ker je dotična privozna pot le kolovozu enaka, počrez 9 — 12 črevljev široka in brez postranskih jarkov, ni mogla biti po godu zahtevam, ki se zamorejo staviti na cesto, ki pelje do kake železničine postaje; okrajni uređ v J. je tedaj konec 1867. leta zaukazal, da naj dotične občine ali cestni odbor skrbé zato, da se zarad primerne poprave tega kolovoza obravnave prično. Občini v F. je bilo zato ukazano, kolovoz, ki drži do železničine postaje v F., in ki „prijodnjim zahtevam“ ni po godu, tako popraviti, da se bo po njem moglo „dobro voziti“. —

Okrajno glavarstvo je meseca novembra 1869 občini reklo, naj gledé na to, ko bode prihodnjo spomlad železnica dodelana, marljivo skrbi za to, da pripravi potrebnega kamenja in gruhe, da se bo spomladi pot delati mogla.

Občina je na to odgovorila, da izvan T.-ske občine do železničine postaje drže trije kolovozi, ki občinskim terjatvam zadostujejo, da se med to občino in železničino postajo enakega imena po krajnih razmerah ne more nikdar razviti kaka posebna kupčija, da bi se za popravo 900 seznjev dolge poti 4200 do 4400 gl. potrebovalo, katerih stroškov pa uboga občina plačati ne more, zavoljo česar naj se ta ukaz prekliče.

Okrajno glavarstvo je to prošnjo T.-ske občine odbilo, ker se ta ukaz zaradi poprave poti naslanja na zapoved namestništva leta 1867, zoper katero se občina ni pritožila, ktera je toraj davno pravno moč zadobila; ker dalje občino veže dolžnost, občinske pote v dobrem stanu vzdrževati, in ker naposled občina ne more odločevati o važnosti kake železničine postaje. Ako bi pa bila občina „preslaba“, stroške za popravo 950 seznjev dolge zvezne poti plačati, je njena skrb „z obzirom na to, da se poprava ceste tudi drugih koristi tiče, jemati v delež pomoč in podporo okrajnega cestnega odbora“.

F.-ska občina je zoper to odločbo podala pritožbo pri namestništvu, in v svojej prošnji poudarjala, da se v namestnijskem ukazu 1867. leta ne nahaja nikakoršen odločen sklep o tem, kdo da ima plačevati stroške poprave omenjene poti, in toraj občina tega ukaza ni mogla spodbijati. Zaveza občine do poprave potov v obče se pa ne da tako tolmačiti, da bi se kolovozi le za gospodarske potrebe namenjeni povzdigovali v vrsto velikih cest. Občina je prosila, da naj se društvo železnice v prvej vrsti, in okrajni cestni odbor v drugej vrsti na popravo omenjene poti prisili.

Namestništvo je pritožbo F.-ske občine z obzirom na določbo §§. 4, 13 in 23 moravske cestne postave dné 28. februarja 1865 zavrlo.

Zoper to odločbo se je pa F.-ska občina pri ministerstvu za kupčijo pritožila; ta oblastnija je priziv odstopila ministerstvu notrajnih zadev v razsodbo vprašanja, je li F.-ska občina ali pa cestni pripomočni odbor dolžen popravljati zvezno pot, ki drži do železničine postaje v F. in je zraven še omenila, da se društvo državne železnice ne more siliti na popravo te ceste ne po določbah zapisnika, sestavljenega o ogledu poti, ne po določbah ukaza dvorne pisarnice dné 28. februarja 1845, št. 314.

Ministerstvo notranjih zadev je s sklepom dné 23. aprila 1871, št. 1681 pritožbo F.-ske občine vslušalo, ter podbijano odločbo za neveljavno spoznalo, „ker po predloženih spisih ni nobenega v §. 23 omenjene deželne postave navedenih primerljejev, po katerih bi bile politične gospodske pooblašcene in vezane, v zadevah vzdržbe in poprave necesarskih cest in potov veljavno posredovati, ker zlasti ni cestina pomanjkljivost sprožila spodbijanja gospodskih ukazov, temuč le mnenje, da dozrajna kolovozu enaka zvezna pot med F. in L. po napravi železičine postaje v F. ne bo po godu prihodnjim večjim zahtevam kupčije, in ker se naposled od občine zahtevalo ni, spolnovati postavno naloženo dolžnost — občinske vozne pote narejati in popravljati za navadno vožnjo, — temveč se je terjala takošna nareja ceste, ktera po mnenji namestništva in okrajnega glavarstva občinske moči presega, in se ne tiče samo občinske koristi, temuč tudi koristi drugih ljudi.

Ob enem je ministerstvo notrajnih zadev zaukazalo, da naj se navtegora prične potrebno pogajanje s samoupravnimi uradi, pristojnimi o oskrbovanji nedržavnih cest zarad poprave potrebne privozne ceste od F. do železničine postaje enacega imena.

Samo ob sebi se pa razumeva, da ima v §. 13 omenjene deželne postave zapopadena zaveza, občina F. ima dotično občinsko pot popravljati, toliko časa veljati, dokler ta dolžnost ne preide na kaki drugi organ.

Žaljenje učencev po učiteljih ne spada pod razžalitve poštenja.

Nek učitelj je večkrat grajal svojega zanikrnega in manj marljivega učenca, ter ga z opominjevanjem in svarjenjem k učenju spodbadal. Ker vse to učiteljevo prizadetje ni nič izdalo, je učenca v javni učilnici vpričo njegovih součencev ostro pokregal, in se zraven izraza „tepec“ poslužil.

Učenec s tem razžaljen poda zoper svojega učitelja pri c. k. mestn. odredj. sodnji Goriški zatožbo zarad razžalitve na poštenji.

Ta sodnija je z rabsodbo dné 10. februarija 1871, št. 90 učitelja spoznala krivega prestopka po §. 496 kaz. zak.

Vsled obsojenčeve pritožbe je pa primorska nadsodnija s rabsodbo dné 2. marca 1871, št. 961 učitelja v krivico štetega prestopka nekrivega spoznala in zatožnika na povračilo tožbinih stroškov obsodila, ker je, kakor dokazano, izustena beseda „tepec ali lump“ v tesni zvezi z grajanjem, merjenim le na poboljšanje zanikrnega učenca, toraj nikakor ne obrnjena na razžalitev učenca kot državljana; ker se tedaj v pričujočem primerljeji ne razvidi prestopka §. 496 kaz. zak. to tem manj, ko ima zatoženec kot redni profesor pravico, zanikrne učence tudi hujše in ostrejšje kregati in ko je učencu, po kaki neprimerni besedi razžaljenemu, odprta pot pritožbe na pristojno akademijsko vodstvo, nikakor pa ne na kaznovatno sodnijo.

C. k. najvišja sodnija je tudi nadsodnijsko rabsodbo potrdila in sicer opiraje se na razloge drugega sodnika, katerim je še pristavila, da odločba §§. 413 in 420 kaz. zak. učiteljem daje nekako pravico, učence krotiti vendar le dotod, doklej se to krotenje ne spremeni v telesno poškodbo. (Najvišja rabsodba od 12. aprila 1871, št. 4167.)

Pristavek. Priporočujemo to najvišjo rabsodbo za uvaževanje tudi šolskim časnikom.

✓ **Razpis c. k. ministerstva za deželno brambo od 19. aprila 1871, št. 178 zastran vojne dolžnosti tistih brambovcev, ki so v kateri pokorilnici.**

Na vprašanje, ali in kako se v pokorilnicah zaprti deželni brambovci siliti morejo, da spolnijo svojo brambovsko dolžnost, je ministerstvo za deželno brambo zavrnilo na za odpuštnike in rezerviste veljavno, v tej zadevi od državnega vojnega ministerstva z ministerstvom za deželno brambo in javno varnost dogovorjeno naznanilo dné 14. marca 1868 oddelek 2. št. 1208 ter za deželno brambo določilo, kakor sledi:

Pri obsodbi na oddajo deželnih brambovcev, v službi stoječih v posilne delalnice in zarad njihovega zaporu v delalnicah, o katerih zadevah veljajo dotična sploh veljavna pravila, se deželno-brambene oblastnije nimajo vtikati.

V prid hipne pripravljenosti takih v posilnih delalnicah zaprtih deželnih brambovcev k dejanski službi, njihov poziv v dopolnjevanje brambovske službe ni odvisen od drugih načinov, kakor onih v takih razmerah sploh veljavnih; to ima pa zdaj le veljati, ako se primeri, da se na cesarjevo povelje deželna bramba skliče in na noge spravi. (§. 2 brambovske postave.)

Policijske ali politične oblastnije imajo dolžnost, vsakoršno oddajo deželnega brambovca v posilno delalnico in njegov izpust, kakor pri odgnanji ali odpravi deželnih brambovcev v kako drugo prebivališče naznaniti dotični deželno-brambeni razvidnji v popravo razvidnosti.

✓ **O terjatvi revnih žlahtnikov katoliškega svetnega duhovnika zastran tretjine za uboge ni občina pristojna, temuče politična državna oblastnija, v ktere okraju se nahaja za postavno nasledstvo poklicani ubožni zalog.**

C. k. namestništvo je dr. Jožefu P. v Pragi, kateri se je kot zastopnik ubogih žlahtnikov brez oporoke umrlega župnika S. oglasil z njihovimi terjatvami na tretjino za uboge

zastran pristojnosti o razsoji vprašanja, je li, ako se kak žlahtnik pokojnega na podlagi svoje lastne revščine s svojo terjatvo na tretjino za uboge oglasi, ta terjatev vtrjena v terjavčevi revščini, naznanilo, da odločba v tej zadevi sliši na upravno pot, oméni pa vendar, da se z obzirom na §. 28 oddelek 8. občinske postave pod izrazom „na upravno pot“ morajo zastopiti upravne oblastnije, oziroma občina kot prva upravna stopinja.

Zoper to poglavarstveno odločbo prav za prav tolmačenje izraza „na upravno pot“ se je dr. P. pritožil. V svoji ministerstvu notrajnih zadev podani pritožbi razklada dvorna dekreta dné 6. februarja 1792 in 23. avgusta 1799, po katerih imajo v enakih zadevah politične oblastnije odločevati. Iz §. 28 občinske postave se ne more sklepati, da bi odločba o takošnih dedinskih pravicah spadala v občinsko področje. Če ravno pod občino spadajo naprave za uboge in preskrbovanje ubogih sploh, se vendar ne more trditi, da bi občine imele pravico, odločevati tudi o pravici ubogih v zapuščinskih zadevah. Pa tudi ni lahko mogoče odločiti, kateri občini bi se v tej reči mogla pripoznati pravica do razsoje, ali občini, v kateri stanujejo dotični žlahtniki, ali pa oni, v kateri je živel umrli duhovnik, oziroma kjer je zalog za uboge, kateri zahteva tretjino zapuščine. Biti ne more ne to ne uno. Prav za prav je za razsojo o revščini žlahtnikov prikladna in pristojna njihova občina. Ako bi se pa, postavim več dedšino terjajočih žlahtnikov nahajalo, bi znalo biti za razsojo več občin enakomerno pristojnih, ravno kakor v tej zadevi. Razsodbe bi si znale biti navskriž, in na vsak način bi bili poškodovani ubogi dotičnega kraja. Ako bi se za pristojno spoznala ona občina, v kateri je dedovino terjajoči, zalog za uboge, bila bi ta občina sodnik v svoji lastni reči in bi tudi gotovo ne s potrebno nepristranostjo pretehtovala terjatve ubogih žlahtnikov. Če se ima tedaj uresničiti namen postave zastran ubogih žlahtnikov do tretjine zapuščine, mora se za pristojno spoznati politična oblastnija, ki je v tej zadevi po-

polnoma nepristranska, in sicer najvišja upravna oblastnija v deželi, namreč namestništvo.

Ministerstvo notrajnih zadev je pritožbo rešilo ter določilo, „da se, ako je namestništvo razsodbo o terjatvi ubogih žlahtnikov do tretjine zapuščine brez oporoke umrlega duhovnika vsled dvornega dekreta dné 23. avgusta 1799, št. 475 zb. pravosodnih postav na upravno pot zavrnilo, ta pristojnost ne sme pripoznati upravnim organom, temuč političnim oblastnijam po postavnih stopinjah, kajti razsoja v prepirnem slučaju o dedinskih terjatvah kakega zaloga za uboge po eni strani, in o terjatvah, ki ne merijo na preskrbovanje ubogih, po drugej strani in ktere terjatve še vrh tega tudi zunajniki staviti zamorejo, ne spada v samostojno področje občine, dalje se zamore po reči sami le ista politična oblastnija prve stopinje za razsodbo v teh zadevah kot pristojna pripoznati, v ktere okraju je zalog za uboge, ki se upira na postavno nasledstvo“.

Lastnik zemljišča sme naprave tudi sosedu koristne odstraniti, ako ta ni zadobil pravice mu to prepovedati.
(§§. 362, 313, 1459 obč. drž. zak.)

Tožnik poseduje zemljišče A.; njega se pa dotika toženčevo zemljišče B.; oba pa je ločila ograja, tožnikova lastnina. To ograjo je toženec nedavno odstranil in zdajci tožnik zahteva, da naj jo toženec postavi v prejšnji stan. Ograja je služila v to, da tujo živino po noči zadržuje se pasti po toženčevem zemljišču; ravno to korist pa daje po ograjni potezi tudi tožnikovemu zemljišču. Tožnik trdi, da ima tudi pravico do ograje, in je ponudil dokaz po svedokih, da so vsa-kokratni posestniki B.-ovega imetja že pred 40 leti ograjo postavili in vedno gradili in da jih do tega dela veže dolžnost.

Okrajna sodnija je prepirno reč ogledala in svedoke zaslišala, kateri so tudi te okoljščine potrdili, in naposled spoznala po tožbinem zahtevanju.

C. k. nadsodnija pa, do ktere je ta reč prišla, je tožnika zavrnila iz sledečih razlogov:

Svojo pravico mora tožnik dokazati s pridobitnim imenom, ki izvira ali iz kake pogodbe ali pa iz kake razsodbe. Iz okoljščine pa, da je nasprotnik s svojimi predniki svoje zemljišče do zdaj 30 — 40 let vedno gradil, tožnik ne more zadobiti pravice terjati, je tudi prihodnjič ograditi, kajti neomejeni lastnik je po določbi §. 362 obč. drž. zak. upravičen, svoje premoženje po volji rabiti ali nerabljenost pustiti in je tudi razdjati, in ta pravica po odločbi §. 1459 o. d. z. ne zastara, ako od druge strani ne pride kakšna prepoved, kateri se upravičenec podvrže. Ker je toženec odrekel, da ga dolžnost, omenjeno zemljišče graditi, ne veže, gre toraj tožniku dokazati stesnjavo nasprotnikove lastnine, pridobitev in bitnost pravice do prepovedi. On pa tega dokaza še celo ni ponudil, držaje se napačnega mnenja, da je, ako kdo skozi 30 — 40 let kako ograjo v varstvo lastnega zemljišča postavljen v dobrem stanu ohrani, in čeravno obstanek ograje tudi tožniku s tem koristi, da tujo živino na njegovo polje stopiti zadržuje, nasprotnik dolžen, zemljišče vedno graditi, če le on — tožnik — dokazati zamore, da je ograja stala celi postavni čas za zastaranje oziroma priposestovanje odločeni. Toraj je bilo vse dokazovanje po svedokih, na katero se je okrajna sodnija ozirala, kakor tudi ogled prepirne reči odveč in nedopustljiv, in bi tudi sicer dokaz po svedokih nič ne pomagal, ker svedoki, ne prašani, od kod kaj vedo, tembolj dajo spoznati, da obstanka ograje ne morejo za vsako leto posebej potrditi, ker govore, sicer o nekej toženčevej zavezi, o čem jim še celo govoriti ni šlo, o tej zavezi pa nič natančnejega povedati ne vedo in se iz njihovih izpovedeb na tanko razvidi, da je bila ograja le zarad tega postavljena, da je zadrževala tujo živino od toženčevega zemljišča.

C. k. najvišja sodnija je potrdila nasdodnijsko razsodbo iz njenih razlogov. (Razsodba od 22. februarja 1871, št. 8836.)

Zamudnemu izbranemu sodniku ne more navadna sodnija veleli, naj svojo razsodbo izreče, temuč strankam je pridržano, zamudnega izbranega sodnika na razsodbo tožiti.

Več družbenikov neke kupčije se je zastran razločbe nekterih med njimi nastanih prepиров dogovorilo, da naj o teh prepirih razsodijo izbrani sodniki. Izvolijo si tedaj tri razsodnike in izvoljeni razsodniki ustanove razsodnijo, iz svoje srede si pa izvolijo prvomestnike.

Po preteku treh let se pa obrne ena prepirna stranka na c. k. deželno sodnijo Ljubljansko s prošnjo, naj ona razsodnji zaukaže, da vendar enkrat to reč razsodi. Na to razsodnji vročeno prošnjo je razsodnik Aleksander D. poročil, da je že pred več časom storil svoj pismeni predlog in ga drugemu razsodniku Janezu P. vročil, kateri pa svojega predloga do zdaj še ni stavil.

Na to je deželna sodnija z odlokom dné 24. septembra 1870, št. 5027 razsodniku Janezu P. velela, da naj v treh dneh sodbo izreče, in utrduje to povelje z obzirom na §. 271 obč. sodn. reda, kateri določuje, da ima isti, ki razsodnikovo službo prevzame, dolžnost, pravdo razsoditi.

Zoper ta odlok se je Janez P. pritožil ter spodbijal pristojnost deželne sodnije za izdajo tega ukaza.

C. k. nadsodnija v Gradci je z odločbo dné 16. novembra 1870, št. 13539 to pritožbo vslišala in odlok deželne sodnije spremenila namreč, da deželna sodnija nima mudnemu razsodniku vелеvati, temuč da ima le prepirajočej stranki na njeno prošnjo vročiti spisek razsodnikovega poročila, in sicer gledé na to

„da je sicer po §. 271 obč. sod. reda ta, kateri je službo razsodnika prevzel, se ve da tudi dolžen, pravdo razsoditi, in da se on na to po postavi mora s silo priganjati, ako ta postavna določba prazna ne ostane;

gledé na to, da pa za to ni redni sodnik prve stopinje pristojen, ker mu postava ne dá pravice druge sodnije nad-

gledovati, torej tudi ne razsodnije, kajti deželna sodnija je po sklepu dné 31. oktobra 1785 zbirke prayosodnih postav št. 489 črka 99 na razsodnji enakej stopinji“.

Po tem, ko je ta razsodba že zadobila pravno moč, se obrne razsodbo pravde priganjajoča stranka naravnost na nadsodnijo, ter zahteva, da naj ona razsodnji zapove, da razsodbo sklene.

Na to pritožbo je c. k. nadsodnija z odlokom dné 11. januarja 1871, št. 15337 določila, da ona s to rečjo nima zaukazovati, kajti naprava razsodnije je čisto privatnopravna reč (§. 1391 obč. drž. zak.), po čemur je postavljeni razsodnik strankam po privatnopravnih vodilih odgovoren za opuščenje ali odlašanje izpolnitve prevzetega naročila.

Zoper to poda prošnjik pritožbo pri c. k. najvišji sodnji, ktera pa pritožbo zavrže in nadsodnijski odlok potrdi, namreč gledé na to, da pogodba za razsodnika kot taka je le pogodba, in toraj nima moči sodnijske sile, potem, da je ta, kateri je službo razsodnika prevzel, po določbi §. 271 o. sod. reda dolžen, pravdo razsoditi, da se pa vendar, kar tiče utrjanje pravice, ktero imajo stranke do razsodnikov, v obč. sodnjem redu ne nahaja posebna določba, zato se zamore tej pravici, ker iz pogodbe izvira, ravno kakor vsakemu zasebnemu pravstvu veljava zadobiti le po rednej pravnej poti, in gledé na to, da je po tem takem pritožniku, ako razsodnik Janez P. prevzete dolžnosti ne izpolni ali razsojo odlaša, za utrjenje kakih pravic le redna pravna pot pridržana.

(Razsodba od 7. marca 1871, št. 2875.)

Cautio actoria. Brez ponujene tožne varščine vložena tožba se ne sme službeno zavriniti. (§. 406 obč. sod. reda.)

A. G. zapisani lastnik bankinega, borzinega in menjičarskega opravništva v Beču je zoper trgovce A. J. M. in sina v Pragi podal tožbo na platež 1002 gld. 55. kr. a. v. s pripadki vred. V svoji tožbi, kateri je priložil po biležniku

poverjen izpisek iz trgovinske knjige, pravi, da so mu nasprotniki ta znesek od 1002 gld. 55 kr. dolžni „vsled opravil, ktere je v njihovem povelji dogotovil in ktere obsegajo to, da je kot pooblastenec po njihovem ukazu vrednostne papire na c. kr. borzi kupoval in prodajal ter jim predaljšanja oskrboval“. Med drugimi se nahaja v knjižnem izpisku en stavek v znesku 10150 gld. in plačevanje na odbitek vkup 10279 gl. 43 kr. Tožbine varščine ni ponudil.

C. kr. kupčijska sodnija v Pragi je to tožbo rešila in tožencem velela v 30 dneh na njo odgovoriti.

V pritožbi zoper ta odlok so toženci grajali to, da tožnik ni dal varščine za sodnijske stroške, ki bi vsled te pravde navstati utegnili, izvlasti so se pa opirali na odločbo §. 406 obč. sod. reda, rekši, da ta §. gotovo meri na to, ovirati svojevoljno pravdanje in sodniji nalaga dolžnost, jih varovati pred neiztirljivimi stroški s tem, da takošne tožbe celó ne sprejme.

C. k. nadsodnija Česka je z razsodbo dne 4. oktobra 1870, št. 33884 pritožbo zavrgla.

Razlogi:

§. 406 obč. sodn. reda ne pripušča tolmačenja, s katerim bi se pravna pomoč preveč omejevala in pretežavno zadobila, z ozirom na opravila, vsled poverjenega knjižnega izpiska z veliko denarjem od obeh strank podvzeta, in na obstano tožnikovo opravilstvo se misliti more, da je tožnik znano zadosti premožen, tembolj da je povračilo tožbinih stroškov, kateri bi se njim prisoditi utegnili — zavarovano v premoženji protokoliranega tožnikovega opravišstva.

Toženci so v svojem zoper nadsodnijsko razsodbo vloženem izvanrednem prizivu navajali, da se iz okoljščine, ker je tožnik zoper tožence vložil izpisek iz trgovinske knjige, kakor pravi enakoglasen svojim od njega samega pisanim bukvam, v katerim jih je z neveljavnim dolgom v znesku 1002 gl. 55 kr. av. v. obložil, gotovo sklepati ne more, da bi se bili s tožnikom sploh kupčije lotili, kar bi se še le v tožbi imelo

dokazati, priloženi knjižni izpisek bi jim pa nikakor ne mogel dati varnosti za tožbine stroške, ki bi se jim prisoditi utegnili. Po razsodbi nadsodnije bi celó še imeli dokazati, da je tožnik znano ne zadosti premožen, da bi jim dal varnost za tožbine stroške.

C. k. najvišja sodnija ni bila tega mnenja, temuč je izvanredni priziv zavrgla. Razlogi:

V odlokih nižjih sodnij se ne more spoznati kaka očitna krivica, kajti opravnik pri opraviških po tožbinah prilogah dokazanih zvezah med obema strankama sodnika nikakor ne more pripraviti na misel, da bi bili toženci zaradi sodnijskih stroškov, kateri bi se jim priznati utegnili, v kaki nevarnosti, da bi se tožba imela iz službene dolžnosti zavrniti, to njegovo ravnanje opravičuje tudi sodnijska praksa, zlasti ker je tožencem na voljo dano, zahtevati vložbo tožne varščine, ali pa od nje popolnoma odstopiti.

(Razsodba od 6. decembra 1870, št. 14.412.)

Podporno društvo za slovenske vseučilišne dijake se dokončno snuje, torej se nam naj pošlje imenik podpore potrebnih dijakov.

Obseg: Slovensko bileževanje. — O popravi in prenaredbi javnih knjig (konec). — O zavodih za uboge. — Preklic daritve zavoljo prikrajšanja upnikov. — Samo duhovne oblastnije so pristojne za prestavljanje dušnih oskrbnij. — Izbris terjatve v javnih knjigah na podlagi nepristne pobotnice koristi med tem vknjiženim upnikom. — Zapisi trgovinske knjige gledé na pravne razmere trgovinske družbe do stavitelja tvornice nimajo dokazne moči. — Tožba zakupnika o motenji posesti. — Prepozni prihod zasebnega tožnika k kazenski obravnavi ni odstop od tožbe, dokler sodnik ni izrekel nasvetovanega vstavnega sklepa. — Občinskih potov do železnic nimajo z obzirom na pomnoženo občenje popravljati občine. — Žaljenje učencev po učiteljih ne spada pod razžalitve časti. — Vojna dolžnost brambovcv v pokorilnicah. — Revnost zlahtnikov svetnega duhovnika odločuje državna politična oblastnija zastran tretjine za uboge. — Kdaj sme lastnik odstraniti naprave tudi sosedu koristne? — Zamudni izbrani sodnik se more na razsodbo le tožiti. — Brez ponujene tožne varščine vložena tožba se ne sme službeno zavrniti.

Uredništvo „Pravnika“ je na trgu sv. Jakoba št. 139 (v Virantovi hiši), urednikova odvetniška pisarna pa v deželnem gradu gospodske ulice št. 212.

Natisnil J. H. Malice Ljubljani.

